

PROCANCELLARIVS
IOS. LVD. ERN. PÜTTMANNVS

I. V. D

CATHEDRALIS ECCLESIAE MARTISBURGENSIS CANONICVS
CAPITVLARIS, COD. PROF. ORD. COLLEG. ICTOR, SENIOR
ACADEMIAE DECEMVIR

SOLLEMNIA INAUGVRALIA

PRAECLARISSIMI CANDIDATI

FRIDERICI CHRISTIANI HEYNERI

I. V. BACCALAVR

A. D. V. IVNII cIcIccclxxxiv

PVBLICE CELEBRANDA

INDICIT

TRIOCANCELLARIUS

IOSEPHUS LUD. ERNSTI P. M. T. M. A. N. N. V. S.

L. V. D.

CAPELLANUS REGIUS P. M. T. M. A. N. N. V. S. CANONICVS
SACRILEGAE ET ALIIS REBUS IUDICIS SENIOR
ACADEMIAE DRESDENAE

SOLLENNIA IN AVGVSTIA

TRIOCANCELLARIUS

IOSEPHUS LUD. ERNSTI P. M. T. M. A. N. N. V. S.

L. V. D.

CAPELLANUS REGIUS P. M. T. M. A. N. N. V. S. CANONICVS

SACRILEGAE ET ALIIS REBUS IUDICIS SENIOR

ACADEMIAE DRESDENAE

ELECTORVM

CAPVT IV.

De iureiurando vicario.

De vsu iurisiurandi ob frequentissimum eiusdem abufum e rep. proscibendo etsi multi multa dixerunt, nec negari potest, nonnullos ea in re adeo leues esse, vt fere illud Lyfandri aut Philippi Macedonis: *Pueros talis, viros iureiurando circumueniendos esse, suum fecisse videantur, verissimum tamen manet, quod ait Auctor Ep. ad Hebr. VI. 16. Homines per maiorem (Deum) iurant, eisq̄ omnium controuersiarum finis est iusiurandum ad rem confirmandam, itemque CALVS in l. 1. D. de iureiur. Maximum remedium expediendarum litium in vsum venit iurisiurandi religio, qua vel ex pactione ipsorum litigatorum, vel ex auctoritate iudicis deciduntur controuersiae; neque video, quare hic demum abufus legitimus rei, de qua quaeritur, vsus e medio tollere debeat a). Facile quidem iurisiurandi religione in rep. careremus, si mendaciis abstinere fidemque seruare homines didicissent. Enimuero cum verba alteri dare fidemque fallere in morem fere abierit, haud pauci tamen, quibus hoc sollemne est, piaculum existiment, fraudibus suis speciem praetexere religionis, mendacioque nouum crimen, summi scilicet Numinis addere contemptum, nae*

A 2

fatius

a) Conf. G. H. AYRER *de abusu iuramentorum e rep. proscibendo*, Goett. 1741. Inuaret fortasse (in causis certe arduis) reducere morem maiorum iurandi in templis coram altari, de quo P. E. Spies *in den archiuischen Nebenarbeiten und Nachrichten P. I. p. 162.*

IV

fatius est, retinere hoc fidei inter homines seruandae vinculum, quam id ipsum abolendo fenestram aperire fraudibus atque fallaciis. Equidem legi, quod scriptum reliquit CIC. *pro Roscio cap. 16. At quid interest inter periurum et mendacem? — Propterea, quae poena ab Diis immortalibus periuro, haec eadem mendaci constituta. Non enim ex pactione verborum, quibus iusiurandum comprehenditur, sed ex perfidia et malitia, per quam insidiae tenduntur alicui, Dii immortales hominibus irasci et succensere consuerunt. Quominus autem ei adsentiam, hoc maxime facit, quod mendace plus utique peccat periurus, dum crimen addens crimini falsum obtentu religionis admittit. Et profecto ipse sibi contradicit CIC. cum (de Leg. II. 7.) scribat: *Utiles esse autem opiniones has, quis neget, cum intelligat, quam multa firmentur iureiurando, quanta salutis sint foederum religiones? quam multos diuini supplicii metus a scelere reuocarit, quamque sancta sit societas ciuium inter ipsos, diis immortalibus interpositis tum iudicibus, tum testibus?* Recte igitur non modo apud cultiores populos, sed apud ipsos etiam barbaros iusiurandum numquam non sacrosanctum existimatum est ac inuiolabile, vereque SENECA de Ben. III. 6. *Violatarum religionum aliubi atque aliubi diuersa poena est, sed ubique aliqua.* Certe apud Aegyptios olim teste DIODOR. SIC. I 77. periuri capite plectebantur, tamquam qui duplici tenerentur scelere, ut qui et pietatem in Deos violarent, et fidem inter homines, maximum societatis humanae vinculum, tollerent.*

Ecquid autem statuendum de iureiurando per procuratorem praestito, quod vulgo iusiurandum in alterius animam vocant^{b)}, ego vero praeunte I. A. ERNESTIO in *Opusc. orator. nou. pag. 185. iusiurandum vicarium dicere malui? Hoc quidem*

b) Data opera hoc argumentum tractarunt N. C. LYNCKER de iuramento mandatarii in animam principalis, Ienae 1692. I. F. RIVINVS de iureiurando in alterius animam, Lipsiae 1725. HENRICVS COMES RVTHENVS de iureiurando per procuratorem, Ienae 1729. et GUNDLING in Gundlingianis IV. 3. *Von dem Eyd durch Bevollmächtigte, oder von dem Eydschwur in des andern Seele.*

quidem alii, tamquam nec sanae rationi, nec iuri Rom. c), conueniens, plane improbant atque reiiciunt, alii contra quodammodo ferendum et nonnumquam in vsum deducendum esse existimant; atque his quidem ipsemet adstipulari nullus dubito. Quandoquidem autem qualibet in disceptatione a principio accurate nosse oportet, quid sit, de quo disputatur, hic etiam, ne relinquatur aliquid erroris in verbo, praemonuisse iuuabit, iusiurandum vicarium nobis esse id, quod nomine et mandato alterius, seu in iudicio seu extra iudicium, ab aliquo praestatur d). Differt igitur huiusmodi iusiurandum ab eo, quod quis in causa quidem aliena, sed suo tamen nomine praestat, e. g. Syndicus, qui iure saltem communi de calumnia in propriam, vt vulgo loquuntur, animam iurat. C. 3. X. de iurament. calumn. Vis aliud exemplum? Fert apud nos vsus, vt cum rerum furto ablatarum pretium iureiurando indicandum est, atque is, cuius custodiae eae res concreditae fuerunt, meliorem, quam ipse dominus, pretii notitiam habeat, non hic, sed ille ad praestationem iurisiurandi admittatur. Certe is tunc non domini, sed suo nomine iurat, ideoque huiusmodi iusiurandum nec vicarium s. in alterius animam praestitum dici iure potest.

Formula quidem *iuramentum in alterius animam praestare*, vt pote barbara, nec in collectione Legum Romanarum, saepius autem in Corp. Iur. Can. et Pont. obuia e), procul dubio

A 3

medio,

- c) Ita I. F. MALBLANC *de iureiurando* p. 382. nec non IO. BRANTSSEN in Thesibus, diss. qua disquiritur: *Quousque bonum commune commodis priuatorum in ciuitate sit anteferendum?* L. B. 1770. adiectis, no. 4. *Iurisiurandi in animam alterius, quod iure canonico et moribus hodiernis licitum est, leges Romanae nulla praebent vestigia; iuri autem naturae non repugnat, quamuis cautius et non aliter, nisi urgente necessitate, admittendum videatur.*
- d) *Vid. c. 6. 7. X. de iurament. calumn. c. 3. eod. in 6. c. 2. de test. in 6. et G. L. BOEHMERI, Viri Celeberr. Princ. iur. can. §. 352.*
- e) Eandem formulam habet CANGIUS in *Glossar. Tom. II. pag. 888. Iurare in animam alterius. Obseruat Tillius l. 1. p. 252. reges Francorum semel*

medio, quod vocant, aevo suam debet originem; ceterum res ipsa antiquissima est, eiusque exempla cum apud Ebraeos, tum apud Graecos atque Romanos passim occurrunt.

Ita cum apud Ebraeos Pontifex ipse iurare prohiberetur, iusiurandum per procuratorem praestare solebat, ceu docuit IO. SELDENVS de Synedriis II. 10. 7. addens: *De iuramento in animam etiam domini procuratorio, maxime in causis Pontificum ac Episcoporum, obuia est apud Ictos nostros mentio; unde etiam Durandus de Episcopo litigante: Si sit causa ecclesiae, aut est spiritualis, et tunc iurat (Episcopus), aut civilis, et tunc iurat non per se, sed per procuratorem; quasi voluissent, Pontifices ac Episcopos reuera non fuisse adiurandos, velut exemplo Flamini Diali, cui in Roma vetere iurare per se nunquam fas, sed per alium, ut procuratorem. Exempla e graeca historia collegit N. H. GUNDLING in Gundlingianis IV. 3. 17. cuius scrinia hic expilare nec vacat, nec lubet. Ex historia Rom. exemplum refert LIVIUS Lib. 31. cap. 50. Comitibus aediles curules creati sunt forte ambo, qui statim occipere magistratum non possent: nam C. Cornelius Cethegus absens creatus erat, cum Hispaniam obtineret provinciam; C. Valerius Flaccus, quem praesentem crearunt, quia flamen Dialis erat, iurare in leges non poterat: magistratum autem plus quinque dies, nisi qui iurasset in leges, non licebat gerere. Petente Flacco, ut legibus solueretur, senatus decrevit, ut si aedilis, qui pro se iuraret, arbitrato consulum daret, consules si eis videretur, cum tribunis plebis agerent, uti ad plebem ferrent. Datus, qui iuraret pro fratre, L. Valerius Flaccus, praetor designatus, tribuni ad plebem tulerunt, plebesque sciuit, ut perinde esset, ac si ipse aedilis iurasset. Quid, quod nec*
in

semel per se ipsos seu personaliter iurare, quando scilicet inaugurantur et coronantur; in ceteris vero occasionibus, in quibus sollempniter quidpiam subditis pollicentur, id verbo regio firmare. Sed et addit, olim foedera ipsa, quae cum Regibus aliis sanciebant, non ab ipsis, sed iis praesentibus a quopiam ex aulae proceribus ad id detecto in eorum anima. Nota etiam est formula: Iurare vicariis manibus, de qua CANGIUS l. c. pag. 889. Iurare vicariis manibus, id est per alios, dicebantur monachi, quibus iurare interdictum erat.

in Digestis defunt veterum Ictorum idem testantium fragmenta. Audi quaeso *VLPIANVM* in l. 13. §. 13. *D. de damn. infect.* Si alieno nomine caueri mihi damni infecti postulem, iurare debeo, non calumniae causa id eum, cuius nomine cautum postulo, fuisse postulaturum, nec non *PAVLVM* in l. 97. *D. de C. et D. Municipibus*, si iurassent, legatum est. Haec conditio non est impossibilis. *Paulus*: Quemadmodum ergo pareri potest? Per eos itaque iurabunt, per quos municipii res geruntur, itemque *POMPONIUM* in l. 42. §. 2. *D. de iureiur.* Sed etsi auctore deferente defensor absentis vel praesentis iuravit, eum, quem defendit, dare non oportere, exceptio iurisiurandi ei, cuius nomine iurandum fuerit, dari debebit. Eadem ratio est, etsi fideiussoris defensor iurauerit: reo enim detur exceptio. Vides verba: cuius nomine, quae sane, si rem iusta lance ponderes, satis clare indicant, procuratorem aut defensorem non suo, sed, ut dici solet, principalis nomine iurasse. His adde l. 9. §. 6. l. 23 et l. 34. §. 3. *D. de iureiur.* nec non l. 2. *D. quar. rer. act.* indeque, si non idem, hoc certe intelliges, pluribus in speciebus iurandum non ab eo, cuius causa agebatur, sed ab alio, e. g. seruo filiove familias praestitum, illi, cuius maxime intererat, ad exceptionem profuisse. Conf. *B. BRISSONIVS de formulis et sollemnibus P. R. verbis, Libr. 5.*

Sed nec in legibus germanicis, qua publicis, qua priuatis, defunt exempla eiusmodi sacramentorum vicariorum, quae vulgo in alterius animam praestari dicuntur. Ita in *Rec. Imp. ann. 1654. §. 43.* sancitum est:

Ueber dieses verordnen Wir und wollen, daß eine jede Parthey, wie auch deren Procuratoren und Advocaten, davon jedoch der Churfürsten und Ständen verpflichtete wirkliche Rätthe, so viel ihrer Herren Rechtfertigungs-Sachen betrifft, zu excipiren, entweder in eigener Person, oder vermittels eines Special-Gewalts durch dero Procuratoren, wenn es entweder die Parthey begehrt, und der Richter es darauf erkennet, oder auch von selbst, in welcherley Theil des Gerichts von Amtswegen auferlegt, das iuramentum calumniae dahin zu erstatten schuldig seyn etc.

nec

VIII

nec non in *Ord. Cam. Imp. P. I. Tit. XI. §. 8.*

Wäre aber der Verdachte ein Churfürst, oder Fürst, der möchte so'chen Eyd vor dem Richter durch deshalb seinen vollmächtigen Anwald, der zum wenigsten einer vom Adel seyn soll, in seine Seele schwören lassen.

Quid, quod in litibus, quae coram summis Imp. tribunali-
bus agitantur, litigantes sine controuersia iusiurandum per
procuratorem speciali mandato instructum praestare possunt,
teste TAFINGERO in *Inst. iurispr. cameral. IV. 1. §. 822.* item-
que Ill. PÜTTERO in *den Eroerterungen und Beyspielen des teut-
schen Staats- und Fürstenrechts Sect. IV. no. 16.* qui quidem eam
in rem etiam prouocat ad formulam mandati publice proba-
tam, et in SCHMAVSSII *Corp. iur. publ. p. 949.* obuiam, cui
haecce inferta est clausula:

*Auch einen jeden andern ziemlich in Rechten zugelassenen und
mit Urtheil aufgelegten Eyd, etiamsi litis decisorium fuerit,
in meine Seel erstatten.*

Nec silentio praetereundum, recens electos, necdum
praesentes, Imperatores Legem Regiam, quam vulgo Capi-
tulationem vocant, per mandatarios s. commissarios iureiu-
rando firmare, atque hoc ipsum in Capitulat. (*Art. 30. §. 4*)
promittere solere his verbis:

*Demnach wir auch wegen Unserer Abwesenheit die Wahlkapitu-
lation gleich selbst zu beschwören nicht vermögend gewesen, so
haben wir Unsern Commissarien deshalben völlige Gewalt gege-
ben, daß sie solche in Unserm Namen und Seele vorgängig beschwö-
ren sollen.*

Ad ius Sax. Elect. quod attinet, generatim quidem prae-
statio iurisiurandi per procuratorem prohiberi videtur *O. P. S.*
Tit. 18. §. 10.

*Es soll auch ein jeder Eyd, er sey für Gefährde, iuramentum
delatum, suppletorium, oder wie er sonst genannt werden
mag, von den Principalen selbst geleistet, kein Anwald aber, da
er*

er gleich ein *Special-Mandat* hätte, hierinnen zugelassen werden f).

Enimvero nec apud nos deesse species, quibus procurator ad praestandum iusiurandum admittitur, nemo, nisi in legibus patriis plane hospes sit, facile inficias ibit. Ita e. g. in *Mandato de rebus feudalibus* an. 1764. proposito *Tit. 3. §. 1. sq.* legitur:

Ein jeder Vasall ist schuldig, die Lehns- und Vnterthanen-Pflicht sowohl bey Lehen als Mitbelehnschaften in Person abzulegen, es wäre denn, daß Wir einen auf sein beschehenes Ansuchen wegen Krankheit, hohen Alters, oder sonst anderer erheblichen Ursachen halber, und aus besondern Gnaden ohne Consequenz auf andere, durch einen Gevollmächtigten zu Ablegung der Lehns-Pflicht gnädigst zulassen würden.

Haud minus feminae feudum possidentes iusiurandum fidelitatis apud nos per actorem praestant, idque ex praescripto eiusdem *Mandati Tit. 3. §. 2.*

Wenn ganze Corpora, Collegia und Communen, ingleichen Weibspersonen Lehngüther besitzen, so empfangen selbige — die Lehn durch hierzu bestellte Lehn-Träger und resp. Gevollmächtigte, jedoch mit diesem Unterschiede, daß der erstern Lehn-Träger die schuldige Vnterthanen-Pflicht in ihre eigene, der Weibspersonen Mandatarii aber in ihrer Principalinnen Seele, kraft der hierauf besonders einzurichtenden Vollmacht, ablegen müssen.

Occurrunt praeterea in *Ord. Rec. Tit. 18. §. 4. 5. et 6.* species nonnullae, quibus alieno simul nomine iurari aut iubetur aut permittitur, quasque, vtpote satis notas, hic repetere nihil attinet.

Non

f) Sigillatim de iureiurando diffessionis *O. P. S. R. XXV. 4.* Die Diffession soll keinesweges per mandatarium, sondern von dem Principal in Person geschehen.

B

Non possum autem silentio hic premere speciem, quam mihi ipsi, causas quondam in foro agenti, obuenire memini. In lite scilicet, quae inter Principem et Comitem, ambo aduenas hicque aliquamdiu commorantes, coram Praetorio Lipsiensi vertebatur, ille, mota contra Comitem actione, huic super libello iusiurandum detulerat, quo facto, liteque a reo contestata, iudicabatur:

Die weil Beklagter auf die erhobene Klage geantwortet, und deren nicht allerdings geständig; so ist dessen Principal den bei no. — der Einlassung ihm deferirten, so wie Klägers Principal den über no. — der Einlassung ihm referirten Haupt — Eyd, samt dem Eyde vor Gefahrde zu schwören schuldig. —

Quid hic actor? Iusiurandum ipse praestare renuens, vt per mandatarium iurare sibi liceat, a Serenissimo Principe Electore Sax. petit, idque, si recte memini, ideo, quod regulis Ordinis cuiusdam, quo erat condecoratus g), ipse iurare prohiberetur. Annuitur votis eius, atque haec in verba rescribitur:

Wir finden Uns geneigt, dem Inhalts des abschrifilichen Anschlusses von — angebrachten Suchen in soweit statt zu geben, daß er zu Leistung des in seiner mit — vor euch habenden Rechts Sache ihm auferlegten Eydes per Procuratorem admittiret werde, und begehren hiermit, ihr wollet solches den Partheyen behörig bekannt machen, euch auch, wenn es zur wirklichen Eydes - Leistung kömmt, darnach gebührend achten.

Tan-

g) Erat autem *Equus torquatus et Commendator Ordinum Sancti Spiritus, Archangeli Michaelis, Diuique Huberti*, de quibus ordinibus praeter alios legi potest CHRISTIAN GRYPHII *kurzer Entwurf der geistlichen und weltlichen Ritterorden*, et sigillatim de ordine Spiritus St. *Recherches historiques de l'ordre du Saint Esprit. Les noms, qualitez, armes et blazons, de tous les Commandeurs, Chevaliers et Officiers, depuis son institution jusqu'à présent; ceux de leurs peres, meres, enfans et descendans. Avec les Statuts, Ordonnances et Privileges du même Ordre: Ensemble ceux de l'ordre de S. Michel avec la liste des Chevaliers faits par le Roy Louis le Grand, depuis 1665. à Paris 1710. Tom. II. in 12. quem librum CANGIO tribuit EV. OTTO in Prim. lin. notit. rerum publ. p. 201.*

Tandem, reo ad iurandum se haud sistente, sacramento-
que ab actore per procuratorem praestito, haecce fertur
sententia:

*Diweil die Citationes zu Ablegung der Eyde Beklagten Anwalde
behörig insinuiert worden, letztern aber nach Vorschrift der Erl.
Proc. Ordn. das einmal auf sich genommene Mandat zu wieder-
rufen nicht freistehet, ihn auch die Clausul in der Vollmacht von
solchem Gesetze zu dispensiren nicht vermag; So hat Beklagter
sich an dem ihm deferirten Haupt-Eyde versäumet, und da hinge-
gen Kläger den seinigen, gnädigst nachgelassener massen, per Pro-
curatorem geschworen; so ist nunmehr Beklagter die libellirte —
entweder in Natura, oder deren angegebenen Werth an — Klä-
gern auszuantworten, auch die durch diesen Proceß verursach-
ten Unkosten demselben zu erstatten verbunden.*

Venit hic mihi etiam in mentem species, quam nuper tra-
ctavit celeberrimus PÜTTERVS l. c. Cuius scilicet (vulgo
subditi) territorii Comitis alicuius Imp. in quo Ord. Proc. Sax.
sponte recepta fuerat, actionem mouent contra dominum
territorii, et non modo delatione vtuntur iurisiurandi, sed
postulant etiam, vt ipse Comes iusiurandum praestet, causati,
eum hac in lite personam sustinere priuatam, et Ord. Proc.
Sax. praestationem iurisiurandi per mandatarium disertis ver-
bis prohibere. Enimuero recte, si quid video, iudicauit Cel.
PÜTTERVS, actorum petitioni vel ideo haud adnuendum
esse, quod all. Lex. Sax. non Comitem ipsum, sed eius potius
subditos vinciat, et si lis coram tribunali aliquo Imp. vertere-
tur, Comiti ipsi per procuratorem iurare licitum foret. Ne-
que me nunc moratur Cel. A. F. SCHNAVBERTI diff. *de
Principe legibus suis obligato*, (Ienae 1793) qua de sententia quid
mihi videatur, alio fortasse tempore dicam.

Supereft, paucis dicam, quid mihi generatim de huius-
modi iureiurando videatur. Ego scilicet existimo, quodlibet
iusiurandum regulariter quidem ab eo, cui iniungitur, ipso
praestandum esse, ceterum tamen, si iusta aliqua suppetat
causa,

causa, nihil impedire, quo minus impetrata venia etiam per procuratorem praestari possit ^h). Nae enim vehementer errant, qui hunc modum iurandi absouum minimeque ferendum censent.

Certe argumentum, quo eam in rem vtuntur, eiusmodi est, vt facile possit refelli. Aiunt scilicet, locum sic facile dari periuriis, propterea quod iuraturus de vitando periurio moneri haud possit. Cum autem hanc in rem mandato opus sit, quo non modo summa (vulgo *tenor*) iurisiurandi, sed clausula etiam, mandantem probe scire atque persuasum habere, iusiurandum per procuratorem praestitum eandem habere vim, quam habet id, quod ab ipso praestatur mandante, contineatur ⁱ), stipes profecto esset et truncus, qui fibi

^h) Vulgo quidem id duobus tantum concedunt casibus, scilicet quando
 1) de iureiurando calumniae quaestio sit, 2) pars aduersa consentiat. Ego vero haud dubito, quin iustis de causis idem aliis etiam in speciebus, inuitaque parte aduersa, locum inueniat. Bene I. O. WESTENBERG in *Princ. iur. sec. ord. Dig. XII. 2. 8. Iurare possunt omnes, qui iuramenti vim et rem, de qua illud praestandum est, intelligunt, neque specialiter prohibentur, vel per se, vel per procuratorem speciale mandatum habentem*. Caue autem, nobis obiicias l. 12. §. 4. C. de R. C. et Nou. 124. c. 1. Continetur enim hisce legibus regula, quam nec nosmet ipsi inficiamur, sed saluis exceptionibus iusta aliqua causa nitentibus.

ⁱ) Vid. I. F. SEYFARTS *teutscher Reichsprocess*, p. 347. G. E. OELTZENS *Anleitung zur gerichtlichen Praxis, überhaupt und insbesondere zu dem ordentlichen Civil-Process*, §. 254. I. CLAPROTHS *Einleitung in den ordentlichen bürgerlichen Process*, Th. II. §. 332. itemque *Vollständige Erläuterung des gemeinen Teutschen und Sächsischen Processes*, Th. III. p. 303. Formulam iurisiurandi in alterius animam OELTZIUS l. c. hanc exhibet:

Ich N. N. in habender Vollmacht N. N. schwöre in dessen Seele zu Gott dem Allmächtigen einen theuren Eyd, dass mein Principal die geklagten — nicht erhalten habe. So wahr ihm Gott helfe und sein heiliges Wort.

For-

fibi persuaderet, tutius falsum iurari per procuratorem, quam ab ipso mandante. Recte GVNDEING *l. c.* ait: Si quis tam stupidus est, ut id nesciat, dic ipsi, et, si opus est, repete, donec intelligat. Quidni etiam mandans, antequam mandatum subscribat, aequè moneri de vitando periurio queat, ac is, qui ipse ad iurandum sese accingit? Sane hic quoque valet regula: Quod quis per alium facit, ipse fecisse videtur. Iustae autem causae mihi videntur a) eius, qui iurare debet, morbus diuturnus, b) absentia longa et necessaria, c) difficultas iusiurandum eo in loco, ubi iuraturus domicilium habet, praestandi, d) regulae Ordinis, cui is, quem iurare oportet, adscriptus est, praestationem iurisiurandi prohibentes. Sunt fortasse etiam aliae, de quibus is, penes quem eius rei potestas est, facile arbitrabitur.

Ceterum hoc lubenter largimur, nomine, seu ut vulgo loquuntur, in animam inuiti iurari iusta ratione haud posse, ideoque iusiurandum, quod licet olim eius nomine praestabat, qui vrphedam iurare praefraete renuebat, a natura iurisiurandi, quod liberum esse debet nulloque modo extortum, plane recedere ^{k)}. Enimvero hoc nos hodie morari amplius haud potest, postquam in *Mandato wegen des Verfahrens in Untersuchungs - Sachen, d. 30. April. 1783.* proposito, sancitum fuit, vrphedam in posterum non nisi stipulata manu praestari, atque promittentes modo, ibidem praescripto admoneri debere.

B 3

Sed

Formulam autem iuramenti fidelitatis a procuratore praestiti nuper legi ita conceptam:

Ich N. in habender Special-Vollmacht L. D. von N. huldige, gelobe und schwöre in dessen Seele, dass mein Principal, L. D. von N. alles und jedes, was mir jetzo vorgelesen worden, und ich wohl verstanden habe, stets fest und unverbrüchlich halten soll und will, getreulich ohne alle Gefährde. So wahr ihm Gott helfe, rel.

k) Qua in re praeter alios consentientem habeo I. F. MALBLANC *de iureiurando* p. 381.

Sed indicenda nunc sunt sollemnia inauguralia

CANDIDATI DOCTISSIMI

FRIDERICI CHRISTIANI HEYNERI

I. V. BACCALAVR

qui sua de vita, laudabiliter adhuc acta, ipse his verbis exposuit:

Ego FRIDERICVS CHRISTIANVS HEYNERVS natus sum Burgiwerbiae prope Leucopetram anno huius saeculi sexagesimo quarto. Suscepit me ibidem Pater IOANNES GEORGIVS, vir probus et honestus, dum viueret sacra curans, quem tamen viginti quatuor abhinc annis acerba et praematura morte mihi ereptum quam maxime doleo, ex matre SOPHIA AMALIA, quam per diuini Numinis gratiam superstitem adhuc summa pietate colo. Prouida horum optime de me meritorum parentum cura et industria indefessoque eorum studio factum est, ut priuata institutione tam religionis principiiis, quam litterarum artiumque bonarum rudimentis recte imbuerer. Ita praeparatus primum scholam Numburgensem frequentavi, deinde me excepit Gymnasium Hallense Orphanotrophei, cuius Praeceptoribus cum in litteris addiscendis, tum in formandis moribus plurimum debeo. Quo facto anno 1781. a Rectore Magnifico b. FVNCKIO ciuium Academicorum albo adscriptus sum. Habui doctores in philosophia addiscenda PLATNERVM et SEIDLIZIVM, in notitia rerum gestarum tam vniuersali, quam particulari, et profana et ecclesiastica WENCKIUM et BVRSCHERVM, in mathematicis usus sum disciplinis beati FVNCKII. Quum vero potissimum ad Theologiae studium tunc temporis animum adplicarem, scholis b. MORI et KOERNERI, quos rebus humanis ereptos omnes boni lugent, assidue interfui. Peracto cursu theologico anno 1785. Querfurtum iubente supremo in illa dioecesi Sacrorum antistite, me contuli ejusque liberorum erudiendorum curam in me suscepi, quo ipso anno Dresdam profectus sum, ubi superato tentamine theologico, hono-

honorifico elógio me exornauit *Supremum Consistorium*. Cum *Lipsiam* reverterer, auctore et iussore *b. REITZIO*, *cujus cineres veneror*, accidit, ut *Fribergam* proficiscerer *ibique in notitiam domus NAVMANNIANAE*, quam satis laudare et celebrare nequeo, venirem. Mirum in modum sensi felicitatem sortis meae auctam ex fauore insigni *NAVMANNI*, nunc domini hereditarii in *Kosbuten* prope *Lipsiam* et *Inspectori Accisae Electoralis*, quem praeparatione antea per annum habita ad altiores disciplinas comitatus sum in hanc litterarum vniuersitatem, ubi rationem studiorum ejus per triennium direxi. Huic inprimis debeo occasionem iucundissimam diuque exoptatam *Auditoria Iuridica* frequentandi. Hinc in iure ciuili priuato et publico cognoscendo secutus sum disciplinam *BIENERI*, cuius in me merita tot et tanta sunt, quot et quanta lingua nuncupare nequit: artem exactis iudicialibus referendi *EINERTVS* me docuit: *Ius Germanicum* et *Canonicum* mihi tradidit *KNOETSCHKERS*. In addiscendis litteris inprimis theologicis vel maxime adiutus sum auxilio et fauore *M. SCHLEGELII* *Pastoris* et *successoris patris mei*, cuius me munificentia a curis molestis liberum praestitit, cuique gratias, quantas agere possum maximas, publice persoluo. Caeterum habui et alia, quae celebrare fas est, emolumenta. Fruitus enim sum per primum studiorum meorum annum conuictu *HOHENTHALII* *Comitis* gratuito, et quae ab *APELIO*, *Praetore Lipsiensi*, et *SCHARFIO* concessa sunt, beneficia gratissima adhuc mente agnosco. Emenso *Iuris* curriculo et superato examine, quod pro *Candidatura* et pro *Praxi* appellatur, *Illustris Iure-Consultorum ordo* primam *iuris lauream* mihi concessit, ita ut paullo post alterum examen, quod rigorosum dici consuevit, subirem, et iam summos in utroque iure honores petere haud dubitarem. Cui quidem desiderio si ab *illustri Iure-Consultorum Ordine* locus fuerit relictus, nullum omittam et pietatis et obseruantiae officium, quo tanti beneficii memoriam coli renouarique a me posse intelligam.

Ad altiora igitur progressurus nos adiit, utque summi in iure honores in se conferantur, petiit. Cui desiderio, postquam in examine, quod vocant, rigoroso Collegii expectationi

tioni

tioni omni ex parte satisfecit, cum deesse haud potuerimus, vt publice etiam de eius profectibus constet, proximo die Mercurii in auditorio Ictorum hora a meridie II. l. I. C. de caduc. tollend. interpretabitur, mox autem a. d. V. huius mensis hora IX. eodem loco Diss. de condemnatione ad metalla sine praefide publice defendet, quo facto vir illustris atque excellentiss. DN. CHR. DAN. ERHARD, Supremae Curiae Lipsiens. nec non Iudicii Provincial. Lusat. inf. et Ord. Ictor. Assessor, Tit. de V. S. et R. I. Prof. P. O. fautor et collega honoratissimus, cui ex eiusdem Ordinis decreto promotoris munus delegavi, summos in iure honores cum omnibus priuilegiis atque iuribus huic dignitati adnexis, sola spe ad sessionem in Collegio nostro adspirandi excepta, ipsi tribuet atque concedet. Quam sollempnitatem vt RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICVS, PRINCEPS SERENISSIMVS, COMITES ILLUSTRISSIMI, VTRIVSQUE REIP. PROCERES GRAVISSIMI, CIVES denique GENEROSISSIMI NOBILISSIMIQVE praesentia sua honorifica splendidiorum reddere velint, enixissime rogamus.

Sc. Lipsiae Dom. Exaud. MDCCXCIV.

EX OFFICINA SOLBRIGIA.

Coll. Diss. A 177, A, misc. 1-2